HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה מר סבר הא בדקה ומר סבר [א]אימור עם סילוק ידו נפל והא דומיא דאשה קתני ואשה בדוקה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאינה בדוקה דמיא ואיבעית אימא כי מודו שמאי והלל בקופה שאינה מכוסה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן [ב]בקופה מכוסה מכוסה היכי נפל כגון שתשמישה ע"י כסוי והא דומיא דאשה קתני ואשה מכוסה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאין מכוסה דמיא ואיבעית אימא כי מודו שמאי והלל בזוית קופה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן בזוית בית והא קופה קאמר [ג]ה"ק קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית בית זו וטלטלוה בזוית אחרת ונמצא שרץ בזוית אחרת חזקיה סבר לא מחזקינן טומאה ממקום למקום °ורבי יוחנן סבר [ד]מחזקינן ומי מחזקינן והתנן (א)נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ מטהר וחכמים [ה]מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתן ותני עלה [ו]כשעת מציאתן ובמקום מציאתן וכי תימא הני מילי לשרוף אבל לתלות [ז]תלינן ומי תלינן והתנן (ב)[ח]מחט שנמצאת מלאה חלודה או שבורה טהורה שכל הטמאות כשעת מציאתן ואמאי לימא האי מעיקרא מחט מעלייתא היא והשתא הוא דהעלה חלודה ועוד (ג)תנן [ט]מצא שרץ שרוף על גבי הזיתים וכן מטלית (ד)המהומהם טהור שכל הטמאות כשעת מציאתן וכי תימא כשעת מציאתן בין לקולא בין לחומרא ובמקום מציאתן אבל שלא במקום מציאתן משרף לא שרפינן מתלא תלינן (ה)והתנן [י]ככר ע"ג הדף ומדף טמא מונח תחתיו אע"פ שאם נפלה א"א אלא א"כ נגעה טהורה שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה עד שיאמר ברי לי שלא נכנס אדם שם וא"ר אלעזר [כ]לא נצרכה אלא למקום מדרון התם כדקתני טעמא

שאני

והא דומיא דאשה קתני. בההיא דהלל ושמאי דקתני מה הפרש בין זו לזו: **ואשה בדוקה היא.** מקודם לכן דהא כל שחרית וערבית היא בודקת אפ"ה טהרות דקופה טמאות וקשיא לחזקיה: **כשאינה בדוקה דמיא.** וקופה נמי בשאינה בדוקה עסקינן: **ואיבעית אימא.** הא והא בבדוקה אלא דשמאי והלל כשאינה מכוסה ופיה מלמעלה הלכך איכא למימר עם סילוק ידיו נפלו וחזקיה במכוסה מש"ה מטהר: **מכוסה.** בתמיה. היכי נפל האי שרץ והיכי איסתכל בה השתא: **שתשמישה ע"י כסוי.** כשהוא רוצה להכניס לתוכה ולהוציא מתוכה מגלה ומכסה אותה הלכך חזקיה סבר כל זמן שהטהרות בתוכה נזהר בה וכסה והשתא לאחר שניטלו ממנה הסיח דעתו משמירתה ולא נזהר לכסותה ונפל ור' יוחנן סבר חיישינן שמא כשגילה להשתמש בה בעוד שהטהרות בתוכה נפל: **מכוסה היא.** דלא נפיל בה דם מעלמא וקופה דכוותה במכוסה עסקי' ואפ"ה טמאה וקשיא לחזקיה: **בזוית בית.** כדמפרש ואזיל שטלטלה לקופה בזוית אחרת לאחר שניטלו טהרות ממנה: **ממקום למקום.** דלא אמרינן מאידך זוית הוה בה שרץ עם הטהרות אלא אמרינן לאחר שהביאה כאן נפל בה: **ובמקום מציאתן.** אם מצאו שחרית מת באותו מקום שנגע בו בלילה טמא אבל מצאו במקום אחר מת טהור ולא אמרינן כי היכי דהכא מת התם נמי הוה מת במקומו הראשון: **לשרוף.** דלא מחזקינן טומאה ודאית ממקום למקום לשרוף עליה תרומה: **אבל מתלא תלינן.** דהרי משמע במקום מציאתן הוא דחכמים מטמאין טומאה ודאי אבל שלא במקום מציאתן טומאתן הוה ספק ור' יוחנן נמי לתלות קאמר: **חלודה.** רדוליר"א: **או שבורה.** (א) ע"ג טהרות ומכיר בה שהיא טמאה: **טהורה.** מלטמא טהרות שנמצאת עליהן ולא אמרינן שלמה נפלה עליהם וטמאתם ואח"כ נשברה אלא אמרינן שבורה או חלודה כאשר (ב) היתה עתה נפלה עליהם. אלמ' כל הטמאות כשעת מציאתן מחזקי' להו ואפי' תלייה ליכא דקתני טהורה וקס"ד דה"ה נמי למקום מציאתן דמחזקינן להו בטומאה ולא מספקינן לה במקום אחר אפילו לתלות וקשיא לר' יוחנן: **נמצא שרוף.** השרץ: **מטלית.** טלית של זב היתה: (ז) **המהומהם.** הבלויה. מצאה בלויה ע"ג זיתים: **טהורה.** מלטמא הזיתים דאמרינן הכי נפלה עלייהו לאחר שבלתה וטהרה מטומאתה. אלמא לא מחזקינן טומאה משעה לשעה אפי' לתלות דקתני טהורה וה"ה ממקום למקום: **וכי תימא.** לא דמי דהכא משום הכי טהור משום דשעת מציאתה ומקום מציאתה בטהרה הואי דבתר שעת מציאתן אזלינן בין לקולא בין לחומרא כי הכא גבי מחט ומטלית לאחזוקי בטהורה ודאי בין לחומרא כגון נגע באחד בלילה לאחזוקי בטומאה ודאית: **ושלא במקום מציאתן.** דליכא רגלים לדבר כולי האי משרף לא שרפינן מתלא תלינן: **הדף.** קרש מונח על גבי יתדות בכותל: **ומדף טמא.** בגד טמא מונח תחת הדף בקרקע. בת"כ(ח) קרי מדף לעליונו של זב ומדף לשון טומאה קלה הוא כדלקמן [ע"ב] וס"ד השתא שהוא עליונו של זב דטמא מדאורייתא ומיהו טומאתו קלה משל מדרס דלא הוי אב הטומאה לטמא אדם וכלים. ובא ומצא את הככר ע"ג הקרקע מן הבגד והלאה: **ונטלה.** ולא נפלה על גבי המדף שנטלו מעל הדף והניחה לארץ: **לא נצרכה.** האי שאני אומר: **אלא למקום מדרון.** שאע"פ שהדף שהככר עליה מקום מדרון וראויה הככר ליפול ואם נפלה נגעה בבגד אפילו הכי טהורה שאני אומר כו' אלמא לא מחזקינן טומאה ממקום למקום דנימא מעל הדף נפל ונתגלגל לכאן:

שאני

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה. וא"ת דבנגע באחד בלילה אמרו חכמים אם ראוהו חי מבערב טהור שספק טומאה ברה"ר ספקו טהור משמע דברה"י אפילו ראוהו חי טמא והשתא הך קופה היכי (ט) דמיא אי ברה"ר מאי טעמא דרבי יוחנן דמטמא ואי ברה"י מ"ט דחזקיה דמטהר וי"ל דברה"י איירי וחזקיה יפרש הברייתא דראוהו חי מבערב טהור אפילו ברה"י וספק טומאה ברה"ר טהור דקאמר היינו דהוי כאילו הוא ספק טומאה ברה"ר כיון שהיא בדוקה תחלה ואגב דבריפא נקט האי לישנא במילתיה דר"מ היכא דלא ראוהו חי מבערב מתחלה דקתני בתוספתא ר"מ מטהר ברה"ר נקט נמי במילתייהו דחכמים בסיפא רה"ר: **והא** אשה מכוסה היא. פי' רש"י דלא נפל בה דם מעלמא וקשה דכ"ש שהיא טמאה דאין לתלות בדם אחר אלא בא מגופה לכך י"ל מכוסה היא שהמקום סתום וכשהדם יוצא נפתח והיה לה להרגיש וא"ת והא בקופה בדוקה פליגי דאי לאו הכי מאי מועיל כשהיא מכוסה וא"כ מאי פריך והא אשה מכוסה מאי מועיל כסוי כיון דלאו כבדוקה דמיא וי"ל שרולה לייסב אפי' אי חשיב לה כבדוקה: **שכל** הטמאות כשעת מציאתן. לעיל(י) פי' דהיינו דוקא לקדשים והא דמחט שנמצאת מלאה חלודה דטהורה דכל הטמאות כשעת מציאתן אפילו להקל לאו משום דהוי כשעת מציאתן דאורייתא אלא משום דמוקי הטהרות אחזקתייהו וא"ת מאי פריך מככר הנתונה על גבי דף דלמא בככר של חולין איירי וי"ל דאפילו בחולין לא היה לנו לעשות כל כך לתלות באדם טהור שהנפילה נראית יותר והיה לנו לטמא ממקום למקום כיון דלא אפשר ליפול אלא אם כן נגע אי בשום מקום אנו מחמירין אפילו בקדשים: **ומי** תלינן והא אנן תנן כו'. וא"ת והיא הנותנת משום דאזלינן בתר שעת מציאתה לגמרי אפילו ממקום למקום לתלות לכך מחט שנמצאת מלאה חלודה טהורה לגמרי ואע"ג דמלינן למימר דהיינו דקאמר וכ"ת כשעת מציאתן לגמרי בין לקולא בין לחומרא מ"מ מאי ס"ד דמקשה וי"ל דס"ד דכיון דמחמיר כל כך בטומאה לתלות אפי' ממקום למקום(כ) [ע"כ אינו טעם גמור דדוקא בקדשים הוא ומשום חומרא] א"כ במחט לא היה לו לטהר לגמרי משום שעת מציאתה אלא הוה ליה למימר השתא הוא דעלתה חלודה: **ככר** הנתונה על גבי דף. וא"ת שאני התם שאין בו דעת לישאל כדאמר בסמוך וי"ל דפריך אי בשום מקום אנו מחמירין ממקום למקום אפילו בקדשים לא היה לנו לעשות ספק ולתלות באדם טהור דיותר יש לתלות בנפילה: **שאני** אומר אדם טהור. וא"ת דהכא תלינן באדם טהור ובפ"ק דחולין (דף ט:) גבי צלוחית שהניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה תלינן באדם טמא וכן פ"ק דפסחים (דף י:) גבי קורדום ותירץ ר"ת דגבי כלים הנמצאין דווקא גזרינן טומאה משום דאית להו טהרה במקוה וליכא פסידא אבל באוכלין דאיכא פסידא דלית להו טהרה במקוה לא החמירו אי נמי הכא מוכחא מילתא דאדם טהור הסירה בכוונה כדי שלא תפול על מדף טמא אבל בעלמא טמאין בין באוכלין בין בכלים דליכא למימר אדם בכוונה עשה לתקנתא: (ל) **הכא** נמי נימא עורב אתא ושדא. אף על גב דאדם שנשתמש בקופה יש בו דעת לישאל מכל מקום פריך כיון דעל ידי תליית אדם טהור אין אתה חושבו ספק אף על גב שהנפילה נראה יותר אם כן הרבה מצוי הוא שאדם טהור בא לשם הכא נמי נימא אתא עורב ושדא ולא הוי ספק: **לא** נצרכה אלא למקום מדרון. פירוש כשהמדף במקום מדרון דאפילו נפל הככר על גבי מדף לא נשאר לשם אבל אם המדף בקרקע שוה פשיטא דטהור:

ואיבעית

עין משפט נר מצוה

ט א ב ג ד מיי' פי"ז מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ג:

י ה מיי' שם פי"ח הלכ' יד:

יא ו מיי' שם ופט"ו הלכה ו והלכה י:

יב ז מיי' שם פי"ז הלכ' ב:

יג ח ט מיי' שם פט"ו הלכה י:

יד י כ מיי' פט"ז שם הלכה ז:

מסורת הש"ס

א) עירובין לה: טהרות פ"ה מ"ז, ב) טהרות פ"ג מ"ה, ג) שם פ"ט מ"ט [לקמן נו.], ד) [נ"ל המהוהא מלשון תוהו ובהו ר"ל דבר שאין בו ממש תי"ט פכ"ד דכלים משנה י"ז בשם מהר"ס ובערוך ערך מהה א' פי' עוד בשם ר"ח בגד שנחרך מן האש ונשאר כקורי עכביש וע"ע תי"ט טהרות במשנה דהכא ודע דכן לקמן נו. איתא המהוהא], ה) [נ"ל והתניא], ו) תוספתא דטהרות (דף תשעז פ"א) פ"ד ה"ג, ז) [נ"ל המהוהא], ח) [מצורע זבים פרשה ג], ט) נ"ל רמיא, י) ברים מכילתין ד"ה מעל"ע, כ) נ"י כ"י, ל) דבור זה שייך לע"ב,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה או שבורה על גבי. נ"ב ובמשנה ה' פ"ג דטהרות פי' הברטנורה שאינה מכירה ואינה מונחת ע"ג טהרות ונ"מ היא אם חוזר לטומאה ישנה: (ב) ד"ה טהורה מלטמא וכו' כאשר היא עתה נפלה וכו' מספקינן להו במקום:

◆

גליון הש"ס

גמ' ור"י סבר מחזקינן. עי' טהרות פ"ט מ"ט נמצא בגג המעטן טהור. ול"ע:

◆

לעזי רש"י

רדוליר"א [רידויל"א]. חלודה.

◆

מוסף רש"י

נגע באחד. באדם אחד (ערובין לה:). **ר"מ מטהר.** דאמר אוקמיה אחזקיה ואתמול חי היה (שם). **המהומהם.** בלויה ונרקבת (שם לגירסת: המהוהא).

◆

תום' הרא"ש

יהא שם שרץ במקום שמשתמש: **המדלה** עשרה דלאים. תימה דשבק מתני' ומייתי ברייתא דיש משנה כיוצא בה בפרק [ד' מ"ד] דמסכת טהרות הממלא עשרה דלאין ונמצא באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין. וי"ל דהתם לא קתני בזה אחר זה ומיירי במדלה עשרה דליין בבת אחת וקמ"ל דלא חיישינן שמא נגעו שאר דלאין בשרץ ונטמאו משום דהוי ספק טומאה צפה על פני המים ואפי' ברשות היחיד טהור כדאיתא בסוטה ובנזיר ואהך מתני' לא שייך למימר ר' ינאי למילתיה א"נ בממלא י' כלים מבור של יין דלא קתני התם מים. ולא קתני נמי המדלה כדקתני בברייתא ולא חיישינן שמא היה השרץ בכלי ראשון ולהך שנויא קשה למה נקט י' דליים אפילו בדלי אחת הוה מצי לאשמועינן דלא חיישינן (א) שמא היה השרץ בבור ונטמא היין(ב): **כי פליגי** חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה. קשה אי ברשות הרבים מאי טעמא דרבי יוחנן דמטמא ואי ברשות היחיד מאי טעמא דחזקיה דמטהר הא תניא גבי נגע באחד בלילה דמודים חכמים בראוהו חי מבערב דטהור מפני שזה ספק רשות הרבים משמע הא רשות היחיד טמא וי"ל דהיינו טעמא דחזקיה דמטהר אפילו ברשות היחיד בקופה בדוקה משום דאיכא נמי למיתלי אם איתא דהוה שרץ מעיקרא הוה חזי ליה ומיהו טעם גמור לא הוי לטהר בשאינה בדוקה מהאי טעמא: **ואשה** מכוסה היא. פרש"י ולא נפיל דמים מעלמא וקשה דכ"ש דאמרינן מגופה אתא וי"ל דמכוסה היא שהמקור סתום ובית החיצון כמכוסה דמי שאין רגיל ליכנס בו דם מן המקור אם לא שתרגיש: **וחכמים** מטמאין שכל הטמאות בשעת מציאתן וא"ת מאי שנא מעת לעת שבנדה דלא אמרינן כל הטמאות בשעת

תום' הרא"ש (המשך)

מציאתן כמו שעתה נמצא הדם בבית החיצון גם קודם לכן היה בבית החיצון אם היתה בודקת עצמה ותטמא אפי' חולין ואפי' לשרוף כדמטמאינן הכא. וכי תימא משום דאשה בדוקה והוי כראוה חי חדא כיון דשכיחי בה דמים לאו בדוקה היא כדאמרינן לעיל בשמעתין. ועוד אפי' בראוהו חי מטמאינן ברשות היחיד לכל דבר. ונ"ל דהך דכל הטמאות כשעת מציאתן הוי כמו מעת לעת דדוקא לקדשים או לתרומה למאן דאית ליה וכן פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן דמייתי' עלה הא דהלל ושמאי וכן המדלה עשרה [דליים מים] שצריך לאותן מים להדחת בשר קדשים או לבשל או ללוש מנחות וכמ"ד חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו. וכי תימא אכתי תקשי מאי שנא הכא דשורפין ומעת לעת דוקא לתלות. וי"ל דמשום פריה ורביה לא רצו להחמיר לשרוף. וכן שמאי אע"ג דאית ליה כשעת מציאתן מדמקשה ליה הלל מקופה מטהר לגמרי במעת לעת משום בטול פריה ורביה וכ"ת והיכי מקילין לתלות היכא דאימ' למה לי טומאה מטעם שעת מציאתן והא שעת מציאתן דאורייתא הוא תדע דתולין בו בין להקל בין להחמיר י"ל דהא דאמר והא דאמרינן בשעת מציאתן אפי' להקל גבי מחט ושרץ שרוף לאו משום דשעת מציאתן דאוריית' אלא משום דמוקמינן טהרות אחזקתן: **ותני** עלה בשעת מציאתן ובמקום מציאתן. תמיה לי מאי קא פריך שאני הכא דרגלים לדבר דכיון שלא מצאו במקומו שחי היה במקום שנגע בו ובא לזה המקום ומת שם. ושמא משמע ליה דדוקא ובמקום מציאתן אפי' ידוע שעל ידי אדם או ד"א ניטלטל ובא לכאן: (נכתב על הגליון) דמהוהה. פר"ח כגון טלית שנשרפה משני צדדיה ונשארה כגון קורי עכביש (ע"כ) **והתנן** ככר כו'. תי' לפי מאי דפרישית בשעת מציאתן היינו דוקא לקדשים או לתרומה מאי פריך דלמא הכא מיירי בככר של חולין וי"ל מ"מ דייק שפיר מדמטהרינן הכא אפי' במקום מדרון שהיה ראוי להחמיר ש"מ דבעלמא לא מחזקי טומאה ממקום למקום אפילו בקדשים וא"ת אכתי מאי קשיא ליה האי דמטהרי' הכא היינו משום שאין בו דעת לישאל כדמסקינן וי"ל דלכולהו לישני דאוקימנא פלוגתייהו בשאינה בדוקה מטמא ר' יוחנן אפי' ברשות הרבים תדע מדפריך (לע"ב) מכל הטמאות בשעת מציאתן ותני עלה ובמקום מציאתן הא שלא במקום מציאתן לא. ומאי קושיא דלמא משום דאיירי ברשות הרבים כדקתני בתוספתא מוקי לה דוקא במקום מציאתן אלא ודאי אפילו ברשות הרבים מטמא ר' יוחנן אפילו שלא במקום מציאתן וא"כ ה"ה נמי בדבר שאין בו דעת לישאל: **שאני** אומר אדם. הכא תלינן באדם טהור. וכן פרק כיסוי הדם גבי רוב תינוקות מטפחין לפי המפ' מטפחין בעיסה המיעוט שאין מטפחין תלינן שאדם טהור נתן לו הבצק וקשה דבפרק קמא דפסחים גבי קרדרום שאבד בבית אמרי' שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו. וכן פ"ק דחולין גבי צלוחית שהניחה מגולה ומצאה מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה. ותירץ ר"ת דגבי כלים החמירו משום דגזרו אספק כלים הנמצאים ואחמור בספק כלים יותר מבספק אוכלין

א) עי' בתוס' כאן סד"ה והתניא ב) ע"כ שייך לעמוד הקודם.